

Poézia slovenských ilustrácií očarila Francúzov

Zuzana Bojnanská

Knižnica pre deti vo francúzskom meste Plessis-Robinson bola prvou zastávkou putovnej výstavy *Slovenskí ilustrátori ocenení na BIB 1967-1995*. Jej ďalšími hosťami budú knižnice v desiatom a jedenástom parížskom obvode a napokon ju uvidia návštevníci slávneho Centra Georga Pompidoua. Auforku mnohých medzinárodných výstav Michele Cochetová, ktorú oslovila Národná obroda, projekt bratislavskej Bibiany a slovenského veľvyslanectva v Paríži nadchol.

Vašou špecializáciou je už takmer tridsať rokov ilustrácia detskej knihy. Poznáš ste tvorbu slovenských ilustrátorov?
- Len tých, ktorí vystavujú na knižnom veľtrhu v Bologni, a aj to iba povrčne.

Lepšie poznám dielo Dušana Kállaya, ktorý dostal okrem iného v roku 1988 Cenu Hansa Christiana Andersena a vystavoval pred pár rokmi v La Courneuve. Jeho ilustrácie knihy *Alice v krajine zázrakov* patria medzi moje najobľúbenejšie diela.

Čo vás najviac zaujalo a prekvapilo na vystavovaných dielach slovenských ilustrátorov?

- Poetické videnie... Napriek veľkej rozmanitosti rukopisu a jedinečnosti štýlu každého, všetkých spája poetická atmosféra, ktorou diela dýchajú.

Prekvapila ma všznosť, s akou umelci pristupujú k svojej práci. Z vystavených originálov vidieť, že ilustrátori sú plnohodnotnými umelcami, ktorí majú vysokú mienku o dieťať a jeho schopnosti vnímať umelecké dielo. Vo Francúzsku a v západnej Európe vôbec majú ilustrátori detských kníh iný prístup a inak chápu svoju prácu, povedala by som,

dekoratívnejšie. V slovenských dielach ani tomu najdekoratívnejšiemu nechýba poézia. **Poznáte veľa ilustrátorov podobných obľúbenej detskej knihe *Alice v krajine zázrakov*. Čím sa odlišuje videnie Dušana Kállaya?**

Starosta mestá Plessis-Robinson Philippe Pemezec (sú snímka ulavo) povedal na otvorení výstavy: „Je najväčší čas, aby Francúzi objavili pre nich doteraz skryté talenty a umelecké diela mladého Slovenska.“ Snímka archív

- Keď som prvý raz videla jeho dielo, dostala som doslova emotívny šok. Mój prístup k ilustrácii je najprv citový. Až keď dielo zapôsobí na moje emócie, pustím sa do technic-

kej analýzy. Dušan Kállay ma šokoval citlivosťou, krehkosťou farby, celkovou umeleckou kvalitou aj rešpektovaním vnútorného sveta dieťaťa. To všetko je mi veľmi blízke. Výnimočný je aj pokiaľ ide o harmóniu materiálu-kresba-farba. Navonok sa

jeho ilustrácie zdajú prehustené. Avšak pri hlbšom pozorovaní zisťíte, že obsahujú viacero úrovní čítania textu. Navyše Kállay dopĺňa obrázok poznámkami, ktoré majú tiež svoj

význam. Bohatá a jemná škála farieb ešte podčiarkuje krehkosť kresby.

V Alicinom príbehu je dôležitý okamih pádu. Všetky ilustrácie, ktoré som mala možnosť vidieť, tento pád znázorňujú dynamicky. Kállayova Alice je zachytená v priezre a pôsobí úplne nelmotne. Takto stvárnil dokonale osmôť čas, priestoru a hmoty. Problém absurdnej logiky takmer surrealistického textu Lewisa Carolla zvládol Kállay hravo vo svojej ilustrácii.

Z jeho tvorby cítim, že keď pracuje pre deti, sám sa stáva dieťaťom a vlastné detstvo živí jeho fantáziu.

Ako na vás zapôsobili práce ostatných slovenských ilustrátorov?

- Absolútnym objavom pre mňa bolo dielo Albinu Brunovského, ktoré som nepoznala. Bohatosť a jemnosť, akými opľýva jeho tvorba, sú nepochopiteľne a neopakovateľne.

Každý z vystavujúcich umelcov je svojim spôsobom jedinečný. Či už je to Miroslav Cipár a jeho chuť pre tradičné „farebné veselé“ videnie so zmyslom pre „zázračno“, alebo Viera Bombová a jej typický motív, ktorú s talentom skloňuje vo všetkých formách.

Spomeniem ešte Roberta Bruna: jeho karikatúrnický, až groteskný štýl má niečo spoločné s divadelnými maskami, ale bez povrchného sarkazmu. Chcela by som spomenúť ešte aspoň fínsky príbeh „zbojníckovej dcéry Ronji“, ktorý vyšiel aj vo francúzštine. Je to knižka

o dievčatku, ktoré žije v lese. Ako každý vie, v lese bývajú rôzni škriatkovia, trpasľaci a iné fantastické bytosti. Ilustrácie vo francúzskom vydaní predstavujú troška staromódnym spôsobom milé, naívne dievčatko.

Pozvánku na otvorenie výstavy to Francúzsku zaslala ilustrácia Dušana Kállaya. Snímka archív

Ronja Jany Kiselovej-Sitekovej má takmer rastlinnú podobu: jej ramená môžu byť konáre a naopak. Je súčasťou lesa, spľýva s ním a nedá sa z neho vytrhnúť. Jej fyzická podoba sa fundamentálne neodlišuje od škriatkov, je ľudská a zároveň živočíšna. Tajuplnosť lesa je zdôraznená použitím len dvoch tónov: svetlého a tmavého. Čierna a biela ako opozícia dobra a zla, svetla a tmy atď. Celok pôsobí veľmi sugestívne. Odtiaľ, keď budem myslieť na Ronju, budem ju vidieť tak, ako

ju vytvorila Jana Kiselová-Siteková. **Nebojíte sa, že európske ilustrácie vyťažila z trhu Disney produktý?**

- Produkcia štúdia Walta Disneyho bola zaujímavá, pokiaľ sa sústreďovala na animované filmy. O súčasnej tvorbe ťažko hovoriť ako o umeleckej, takže by som vôbec nedávala do jednej roviny priemyselnú produkciu tohto typu a umeleckú tvorbu európskych ilustrátorov. Dokonca ani budúcnosť ma v tomto smere neznepokojuje. Disneyovkám sa sice nedá vyhnúť, ich marketing a reklamná kampaň nemilosrdne bombardujú celý svet a množstvo odvodených produktov sa skutočne podobá invázii.

Keď si však dobre všimnete deti, ich záujem o ne je rovnako povrchný, ako povrchna sa k umeniu stavia produkcia Disneyho štúdia.

Krásna ilustrovaná kniha má teda podľa vás pred sebou ešte veľa pekných dní?

- Nepochybné. Kniha je intímna vec, pri ktorej aj väzba, vlna, kvalita papiera, typografia zohrávajú svoju úlohu. Všimnite si potrebu detí čítať znova a znova tú istú rozprávku. Nezabúdajme, že deti majú svoje vlastné úzkosti: strach z tmy, nelásky, samoty. Nedo-kážu vždy slovami vyjadriť svoje existenčné obavy. No kniha pomocou príbehu a ilustrácií im pomáha zbavovať sa týchto pocitov. Je na nás dospelých poskytnúť im hodnotné diela v čo najrozmanitejších podobách.